

Є. М. Фетіщенко,
аспірант, Національна академія державного управління при Президенті України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-8367-6660

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.16.125

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Ye. Fetishchenko,
postgraduate student, National Academy of Public Administration, Office of the President of Ukraine, Kyiv

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF PLANNING OF THE STATE BUDGET EXPENDITURES AND THE POSSIBILITIES OF ITS USE IN UKRAINE

Статтю присвячено комплексному дослідженню міжнародного досвіду планування видатків державного бюджету. Автором з'ясовано, що в процесі планування державних бюджетів зарубіжні країни широко використовують програмно-цільовий метод, особливість якого полягає в чіткому визначенні цілей, на які передбачається витратити бюджетні кошти. Досліджено головну характерну ознаку програмно-цільового методу, визначено його потенційні переваги. Особливу увагу приділено організаційним підходам до середньострокового планування, строкам фінансових планів та їх правовим статусам. Розглянуто правила й обмеження планування бюджетних видатків, що діють у США та деяких країнах Європейського Союзу. Проаналізовано структуру видатків державних бюджетів зарубіжних країн, встановлено, що основою якісного планування видатків державних бюджетів є точний прогноз макроекономічних показників. За результатами дослідження підготовлено практичні рекомендації щодо повноцінного впровадження програмно-цільового методу в Україні. Обґрунтовано доцільність скорочення кількості державних стратегічних документів, необхідність залучення в бюджетний процес неурядових організацій, а також запропоновано переглянути структуру видатків Державного бюджету України.

The article is devoted to a comprehensive study of the international experience of planning of the state budget expenditures and preparation of practical recommendations on the use of it in Ukraine.

The author has found out that in the process of state budget planning foreign countries make extensive use of the program-targeting method. The peculiarity of the program-target method is to clearly define the goals for which the budgetary funds are predicted to spend. The main characteristic of the program-target method (budget expenditures are planned for the medium term) is investigated and its potential advantages (balance of budget resources in perspective, implementation of consistent budget policy, transparency of the budget process) are determined.

Special attention is given to organizational approaches to medium-term planning, the timing of financial plans and their legal status. The rules and limitations of planning of the state budget expenditures in the USA and some countries of the European Union as well as key recommendations of the International Monetary Fund and the European Commission on medium-term planning and drafting state budgets are viewed.

In the process of the research it is established that the basis of qualitative planning of the state budgets expenditures is the accurate forecast of macroeconomic indicators, which is calculated by joint efforts of public authorities and institutions independent of the state.

The author analyzed the structure of expenditures of state budgets and found that in foreign countries with low levels of economic development financing of social needs, science and education is significantly lower than in developed countries.

According to the results of studying the experience of planning of the state budget expenditures, practical recommendations on the full implementation of the program-targeted method in Ukraine were prepared. The expediency of reducing the number of state strategic documents and the need to involve non-governmental organizations in the budget process are substantiated. Also it is proposed to review the structure of expenditures of the State Budget of Ukraine.

Ключові слова: планування видатків державного бюджету, програмно-цільовий метод, середньострокове планування, середньостроковий фінансовий план, макроекономічні прогнози, видатки державного бюджету.

Key words: planning of state budget expenditures, program-target method, medium-term planning, medium-term financial plan, macroeconomic forecasts, state budget expenditures.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Планування видатків державного бюджету є одним з головних інструментів регулювання розвитку країни, роль якого визначається вибором раціональних шляхів розподілу бюджетних ресурсів для досягнення необхідних темпів економічного зростання та підвищення суспільного добробуту.

З метою встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання у 2002 році в Україні в бюджетний процес впроваджено програмно-цільовий метод, який на той час вже широко практикували зарубіжні країни. У вітчизняному законодавстві програмно-цільовий метод визначається як метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу [1] та передбачає складання видаткової частини проекту Державного бюджету України за програмами.

Майже весь цей час використання програмно-цільового методу в нашій країні було здебільш формальним: значна частина видатків Державного бюджету затверджувалася без орієнтації на результат, не проводилася оцінка впливу бюджетних видатків на досягнення цілей соціально-економічного розвитку України та реалізацію стратегічних державних завдань, а макроекономічне прогнозування, яке є основою бюджетного планування, характеризувалося невисокою надійністю.

Зазначені недоліки не є вичерпними, проте, зважаючи на першочергові завдання, які стоять перед Україною щодо підвищення якості життя населення та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, вони обумовлюють необхідність вдосконалення планування видатків Державного бюджету в найкоротший строк.

У цьому контексті вважаємо за доцільне дослідити міжнародний досвід планування видатків державного бюджету та розробити практичні рекомендації щодо застосування кращих зарубіжних практик планування бюджетних видатків в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Над вивченням міжнародного досвіду планування видатків державного бюджету з метою запровадження його у вітчизняний бюджетний процес працювали науковці І. Боярко, А. Козоріз, Т. Коляда, І. Потеряйло, Д. Рожко, Ю. Остріщенко, М. Тимошенко та інші. Незважаючи на значну кількість проведених досліджень, підготовка пропозицій щодо вдосконалення планування видатків Державного бюджету України з урахуванням вдалих іноземних підходів залишається актуальною і сьогодні.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є узагальнення міжнародного досвіду планування видатків державного бюджету та підготовка практичних рекомендацій щодо можливостей його використання в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зарубіжні країни мають багато спільних рис планування видатків державного бюджету, проте незначна частина позицій дещо розрізняється. Відмінні особливості головним чином обумовлені державним устроєм країн й специфікою їх державного управління.

Як вже зазначалось, протягом тривалого часу зарубіжні країни в процесі планування бюджетів широко використовують програмно-цільовий метод, оскільки саме він визнаний ними "як найефективніший в організації державних витрат" [2, с. 336]. В його основу покладено підхід, відповідно до якого спочатку визначаються результати, яких необхідно досягти, а вже потім вирішується питання про те, які фінансові ресурси необхідні для досягнення цих результатів [3—6].

Попри деякі відмінності у застосуванні програмно-цільового методу загальними рисами, притаманними йому в Австралії, Канаді, Новій Зеландії, США, Японії, країнах Європейського Союзу та пострадянського простору, є: середньострокова перспектива для планування бюджетної політики й показників бюджету (за іншими

ми методами бюджетне планування здійснюється, як правило, тільки на один рік); оцінка економічного розвитку в середньостроковій перспективі як основа для розрахунку бюджетних показників (а не тільки фактичні дані по програмах за кілька останніх років); формування видатків бюджету не за узагальненими функціями, а за програмами із установленням індикаторів їхнього виконання; обґрунтування видатків бюджету не на оцінці виконання бюджету за минулі роки, а на аналізі результативності бюджетної програми [2, с. 334].

Програмно-цільовий метод передбачає необхідність планування видатків державного бюджету на середньострокову перспективу з тим, щоб встановити взаємозв'язок між багаторічними державними цілями та фінансовими можливостями їх реалізації. Зауважимо, що налагодити такий зв'язок у рамках річного плану практично неможливо, оскільки короткострокове планування, як правило, спрямовано на реалізацію виключно тактичних завдань.

Обґрунтування доцільності середньострокового планування полягає в існуванні й інших потенційних переваг. Його запровадження сприяє встановленню чітких пріоритетів у галузі державних фінансів та забезпеченню збалансованості бюджетних ресурсів у перспективі, реалізації послідовної та виваженої бюджетної політики, узгодженої із заходами грошово-кредитної політики, передбаченню наслідків бюджетної політики через кілька років, тобто досягненню її оптимальних результатів шляхом послідовного вирішення соціально-економічних проблем країни. Також середньострокове планування забезпечує прозорість бюджетного процесу, обґрунтовуючи планові показники бюджету, та, як підкреслюють А. Ахламов та О. Голинська, стримує надмірний попит на бюджетні видатки (інструкції міністерства фінансів вимагають від державних відомств і установ неухильного дотримання лімітів, зафіксованих у ньому, регламентують зростання поточних і адміністративних видатків) [7, с. 19]. Водночас планові показники видатків державного бюджету, розраховані на декілька років наперед, є своєрідною гарантією реалізації заходів державної підтримки економіки та соціальних програм.

Зарубіжні країни використовують різні підходи до середньострокового планування. З організаційної точки зору це означає, що планові видатки державного бюджету можуть бути представлені або в річному бюджеті й середньостроковому фінансовому плані, який визначає параметри та напрями бюджетної політики на наступний за плановим період (зазвичай декілька років), або в багаторічному бюджеті, який встановлює параметри бюджету на весь період. Здебільшого зарубіжними країнами в процесі бюджетного планування здійснюється підготовка двох самостійних, але взаємопов'язаних документів.

Середньостроковий фінансовий план будується на базі програм соціально-економічного розвитку країни та макроекономічних прогнозів. У цьому зв'язку він вимагає чіткого, узгодженого формулювання цілей і пріоритетів державної політики та якісного прогнозування макроекономічних показників. Їх (наприклад, темпів зростання валового внутрішнього продукту) переоцінка в середньостроковому періоді може призвести до завищення обсягів державних видатків [8].

Для запобігання можливого використання некоректних макроекономічних прогнозів у Австрії, Бельгії, Нідерландах та інших країнах Європейського Союзу на допомогу органам державної влади приходять незалежні від уряду установи. Найбільш успішною в реалізації такого співробітництва є Німеччина, де спільно з урядом оцінку поточного стану економіки країни та тенденцій її розвитку на майбутній період здійснюють видатні вчені-економісти та сторонні експертні організації. Їх залучення до процесу макроекономічного прогнозування здійснюється шляхом створення науково-допоміжних органів, наділених консультативними функціями, зокрема Ради експертів з питань загальногосподарського розвитку, Експертної ради з оцінки загальногосподарського розвитку [9, с. 17—18]. Важливу допоміжну роль у розробці державних прогнозів й програм також відіграють провідні науково-дослідні економічні інститути, які розробляють коротко-, середньо- та довгострокові прогнози розвитку економіки Німеччини на основі спеціальних контрактів-замовлень, які надходять від державних і недержавних установ [10, с. 459].

Науковці [11; 12] звертають увагу, що даним середньостроковому фінансовому плану притаманний "ковзний" характер. План, у тому числі показники бюджетних видатків, щороку оновлюється з одночасною пролонгацією часових меж на один рік вперед. Корегування здійснюється з урахуванням уточненого прогнозу макропоказників, якій базується на поточній економічній ситуації, змін у соціальному розвитку, а також перегляду напрямів бюджетної політики на середньострокову перспективу.

Невід'ємною частиною середньострокового планування є система певних правил й обмежень. Так, у Франції встановлені граничні показники зростання видатків бюджету у відсотках до внутрішнього європейського продукту. В США визначається контрольний показник скорочення бюджетного дефіциту, в разі недотримання якого автоматично розпочинається процес секвестрування, тобто зменшення видатків бюджету [13, с. 172—173]. В Греції застосовується мораторій на обмеження обсягів інвестиційних видатків, розрахованих Міністерством економіки [12, с. 50].

З огляду на зазначене можна стверджувати, що в зарубіжних країнах системи правил й обмежень відрізняються різноманітністю. Здебільшого вони враховують особливості бюджетних систем та потреби національних економік. Проте для країн Європейського Союзу Європейська Комісія встановила й декілька загальних рекомендацій щодо середньострокового планування та видатків бюджетів, а саме:

середньостроковий план має покривати всі державні видатки або як мінімум видатки центральної влади та сектору соціального забезпечення;

бажано проводити планування з глибокою деталізацією видатків за секторами;

середньострокові плани мають встановлювати ліміти видатків (обмеження як на загальному рівні, так і на рівні розпорядників коштів);

строк планування має становити три-чотири роки тощо [11, с. 77].

Враховуючи приписи Європейської Комісії в Австрії, Греції, Данії, Естонії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах,

Рис. 1. Основні групи видатків державних бюджетів зарубіжних країн

Джерело: складено на основі [19, с. 154].

Німеччині, Португалії й Фінляндії бюджетні органи розробляють фінансові плани на чотири роки [14, с. 23]. Інші країни Європейського Союзу в основному практикують трирічне планування, і, як зазначає А. Козоріз, "цей вибір досить логічний, тому що стан європейської економіки дає змогу здійснювати відносно адекватне прогнозування саме на такий період. Більш довгострокові прогнози суттєво втрачають точність" [11; с. 79].

Варто підкреслити, що середньострокові фінансові плани більшості країн не мають офіційного статусу закону і формально являють собою зобов'язання уряду дотримуватися видаткових обмежень, покладених в їх основу. Вони складаються та надаються законодавчим органам одночасно з проектами державних бюджетів на відповідний рік в довідково-аналітичних цілях. У той же час, наприклад, у Франції середньостроковий фінансовий план офіційно представляється в парламенті, є об'єктом обговорення й предметом голосування його представників [12, с. 48]. Вибір правового статусу документу обумовлюється впевненістю державних органів у можливості забезпечити досягнення встановлених орієнтирів.

Що стосується річного бюджету, то найчастіше він затверджується у формі закону, і тільки в деяких країнах — в інший спосіб. Наприклад, у Фінляндії й Норвегії бюджет затверджується ухвалою спеціальної парламентської резолюції, а в США — у формі співпадаючої резолюції обох палат Конгресу і при цьому не має обов'язкової юридичної сили [15, с. 134].

Планування державних бюджетів зарубіжних країн має й інші характерні відмінності, зокрема, в структурі їх видаткових частин. Як правило, вона залежить від ряду чинників, у тому числі адміністративно-територіального устрою держави, масштабності завдань, які ви-

рішуються владою на цьому етапі, економічного потенціалу країни, кількості осіб, які користуються соціальною підтримкою тощо. Як зазначає І. Боярко, "співвідношення між окремими групами видатків визначається стратегічною спрямованістю бюджетної політики з урахуванням таких факторів її формування, як рівень соціально-економічного розвитку країни, її соціально-культурні та виробничо-технологічні зв'язки з іншими державами, історичні традиції, діюча модель регулювання економіки" [16, с. 17].

Науковець звертає увагу, що в різні проміжки часу видаткова частина державних бюджетів зарубіжних країн мала різну направленість. Так, "в період становлення ринкових відносин країни спрямовували значну частину своїх бюджетних коштів на здійснення економічної діяльності, з яких до 70% асигнувань зосереджувалося у сфері матеріального виробництва ... з посиленням соціальної функції держави, орієнтованої на безпосереднє забезпечення потреб громадян, було здійснено переорієнтацію грошових потоків держави на соціальний захист і соціальні послуги для населення" [там само].

Сьогодні значна частка коштів державних бюджетів спрямовується на фінансування соціального забезпечення, медицини, освіти. В деяких країнах провідними статтями є також видатки на національну оборону (в США — 18—20% сукупних видатків, у країнах Західної Європи — 10—13%) та науку (в США, Японії — 3—4% ВВП) [17, с. 63; 18, с. 23]. Крім того, з державного бюджету фінансуються економічна діяльність, державне управління, а розвинуті країни такі, як США, Франція, навіть надають допомогу (субсидії, кредити) іншим країнам (рис. 1).

Досліджуючи структуру видатків державних бюджетів зарубіжних країн, не можна не взяти до уваги за-

уваження Т. Табакової, що в країнах з невисоким рівнем економічного розвитку фінансування соціальних потреб, науки й освіти є значно нижчим у порівнянні з розвинутими країнами. Причина криється в пріоритетах, обумовлених неможливістю "мати високі соціальні стандарти в країні, у якій економіка знаходиться в занепаді" [17, с. 63]. Схоже судження висловлює Т. Говорушко, стверджуючи, що держави, які належать до групи країн з розвинутою економікою (Канада, США, країни Західної Європи), зосереджують увагу на розвитку науки та освіти, поліпшення якості та обсягів соціального забезпечення, підвищення якості життя населення, а країни з перехідною економікою — більше на розвитку інженерної інфраструктури та на програмах активізації інноваційної діяльності [20, с. 97].

Важлива роль у плануванні видатків державних бюджетів зарубіжних країн належить їх фінансовому законодавству. В розвинутих країнах воно передбачає, що у випадку неприйняття парламентом рішення про затвердження бюджету до початку нового бюджетного року уряд має право виконувати витратну частину в межах сум, фактично витрачених у попередньому році [21; с. 44].

Крім власних нормативно-правових актів, розвинуті країни часто користуються документами міжнародних інституцій, наприклад, Кодексом належної практики щодо забезпечення прозорості в бюджетно-податковій сфері (далі — Кодекс) [22].

Розроблений Міжнародним валютним фондом документ має декілька редакцій, кожна з яких відображає ключову думку, що важливою умовою досягнення макроекономічної стабільності та забезпечення соціально-економічного розвитку країни є прозорість у бюджетно-податковій сфері. Її можна досягти тільки за умов чітко визначених повноважень і відповідальності органів державної влади, відкритості процесів планування та виконання бюджету, звітування про виконання бюджету, доступності інформації про бюджет широкому колу громадськості та її достовірності.

Поряд із загальними принципами прозорості функціонування державних фінансів у Кодексі прописані окремі положення, які можуть бути використані країнами в процесі планування державних бюджетів, а саме:

- річний бюджет має бути реалістичним, відповідати цілям макроекономічної, податково-бюджетної політики;

- видатки бюджету мають бути класифіковані за економічними, функціональними та адміністративними категоріями;

- основні статі видатків бюджету мають бути представлені в контексті досягнення цілей державної політики;

- підготовка проекту бюджету, публікації бюджетної інформації мають здійснюватися відповідно до встановленого календарного графіку;

- у календарному графіку необхідно передбачити достатню кількість часу на розгляд проекту бюджету законодавчими органами.

Варто зауважити, що Кодекс не відзначається обов'язковим характером, проте дотримання його норм розглядається міжнародною спільнотою як дотримання стандартів найкращої практики.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи узагальнення міжнародного досвіду планування видатків державного бюджету, сформулюємо декілька практичних рекомендацій щодо можливостей його використання в Україні.

Насамперед акцентуємо увагу на необхідності поступового впровадження середньострокового бюджетного планування, за допомогою якого можна обґрунтувати напрями використання бюджетних коштів на цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку. Зробимо застереження, що всупереч досвіду зарубіжних країн, що встановлює безперечні переваги такого бюджетування, можливість невідкладної реалізації його в Україні є досить спірною, оскільки на сьогоднішній день стан вітчизняної економіки не забезпечує можливість прогнозування видатків Державного бюджету навіть на один фінансовий рік без суттєвих відхилень фактичних показників від планових.

У контексті викладеного першочерговим заходом, покликаним сприяти удосконаленню планування видатків Державного бюджету України, має стати поліпшення макроекономічних прогнозів шляхом залучення до їх підготовки неурядових організацій, де працюють експерти, які мають науковий ступінь у галузі економічних наук та вивчають питання макропрогнозування протягом тривалого періоду.

Також особливого значення набуває питання забезпечення відповідності структури планових показників видатків Державного бюджету визначеним пріоритетним напрямом соціально-економічного розвитку України. В цьому аспекті доцільно нагадати, що на зміну невиконаної Програми економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [23] в січні 2015 року затверджено Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020" [24]. П'ять напрямів стратегічних перетворень, які передбачали реалізацію 18 реформ та програм розвитку, замінили чотири вектор руху, які відзначилися не тільки новизною, а й чисельністю запланованих заходів — 62 реформами та програмами розвитку держави.

Поряд із Стратегією сталого розвитку "Україна — 2020" затверджені десятки інших стратегічних документів, тому виділити пріоритети в соціально-економічному розвитку нашої країни не те, що складно, а взагалі практично неможливо. А отже, не менш важливим заходом з удосконалення планування видатків Державного бюджету має стати чітке визначення системи державного стратегічного планування, яка дасть змогу не тільки уточнити коло учасників та процедури державного стратегічного планування, а й конкретизує перелік документів, які закріплюватимуть цілі, напрями розвитку України, пріоритети, завдання й заходи та слугуватимуть основою для бюджетного планування.

Виконання цієї рекомендації дозволить скоротити кількість державних стратегічних документів та більш раціонально використовувати бюджетні кошти, надасть можливість представити основні статті видатків бюджету в контексті досягнення цілей державної політики, що, безумовно, буде визнано міжнародним співтовариством як один з позитивних кроків України на шляху до забезпечення прозорості у бюджетно-податковій сфері.

З метою підвищення конкурентоспроможності національної економіки доцільно переглянути структуру бюджетних видатків. Сьогодні в процесі планування Державного бюджету України найбільша частка фінансових ресурсів закладається на здійснення видатків соціального спрямування. Значними статтями видатків бюджету крім того є видатки на загальнодержавні функції, в том числі обслуговування боргу, видатки на оборону, видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу. Спираючись на кращий міжнародний досвід, відповідно до якого переважна частина зарубіжних країн у процесі свого становлення спрямовувала левову частку бюджетних коштів на здійснення економічної діяльності, пропонується збільшити видатки Державного бюджету на економічну діяльність шляхом скорочення видатків на утримання органів законодавчої, виконавчої, судової влади та деяких соціальних видатків. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є переоцінка доречності в сучасних умовах розвитку України здійснення видатків на соціальний захист окремих категорій населення, а також підготовка пропозицій щодо удосконалення вітчизняного законодавства з питань діяльності органів державної влади для оптимізації обсягів видатків Державного бюджету на їх утримання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Потеряйло І.Ю. Зарубіжний досвід застосування програмно-цільового методу бюджетування на сучасному етапі в Україні / І.Ю. Потеряйло // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. — 2015. — № 11. — С. 331—337.
3. Деревчук О.І. Зміст та особливості програмно-цільового методу бюджетного фінансування / О.І. Деревчук // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 1. — С. 129—135.
4. Михайленко С.В. Методологічні аспекти планування бюджетних видатків на фінансування соціальних програм / С.В. Михайленко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2014. — № 10 (1). — С. 167—173.
5. Сорока Р.С. Бюджетна система: навч. посіб. / Р.С. Сорока, І.Г. Благун. — Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. — 236 с.
6. Федчук С.І. Правове регулювання програмно-цільового методу у бюджетному процесі: досягнення та перспективи / С.І. Федчук // Фінансове право. — 2012. — № 1 (19). — С. 31—34.
7. Бюджетна політика та бюджетне планування в умовах прогнозової невизначеності: регіональний рівень: наук.-метод. розробка / А.Г. Ахламов, О.В. Голинська. — К.: НАДУ, 2010. — 44 с.
8. Тимошенко М.В. Тенденції середньострокового бюджетування в країнах ЄС та перспективи застосування в Україні [Електронний ресурс] / М.В. Тимошенко // Ефективна економіка. — 2012. — № 12. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1684>
9. Коляда Т.А. Організація довгострокового бюджетного планування та прогнозування: досвід провідних країн світу / Т.А. Коляда // Проблеми економіки. — 2013. — № 4. — С. 14—20.
10. Кузык Б.Н. Прогнозирование, стратегическое планирование и национальное программирование: учебник / Б.Н. Кузык, В.И. Кушлин, Ю.В. Яковец. — 2-е изд. перераб. и доп. — М.: ЗАО "Издательство "Экономика". — 2008. — 575 с.
11. Козоріз А.В. Зарубіжний досвід середньострокового бюджетного планування у контексті його застосування в Україні / А.В. Козоріз // Наукові праці НДФІ. — 2012. — № 2 (59). — С. 75—87.
12. Остріщенко Ю.В. Досвід застосування стратегічного бюджетного планування в країнах з ринковою економікою / Ю.В. Остріщенко // Наукові праці НДФІ. — 2011. — № 1 (54). — С. 44—52.
13. Благун І.Г. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. / І.Г. Благун, Р.М. Воронко, М.Л. Бучкович. — Львів: "Магнолія 2006", 2007. — 224 с.
14. Monika Sherwood. Medium-Term Budgetary Frameworks in the EU Member States (Discussion Papers 21, December 2015) [Electronic resource] // European Commission. — Mode of access: WWW.URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/dp021_en.pdf. — Title from the screen.
15. Іжевський П.Г. Фінанси: навч. посіб. / П.Г. Іжевський, О.В. Кошонько. — Львів: "Магнолія 2006", 2013. — 373 с.
16. Боярко І. Аналіз бюджетної політики країн ЄС та України у сфері формування та використання державних видатків / І. Боярко, Н. Дехтяр, О. Дейнека // Вісник НБУ. — 2013. — Вересень. — С. 17—21.
17. Табакова Т. Планування бюджетних видатків в Україні: теоретичний та практичний аспект / Т. Табакова // Економіка. — 2012. — № 5 (119). — С. 61—65.
18. Фінанси зарубіжних країн: навч. посіб. / [Т.О. Кізима, Н.Я. Кравчук, В.П. Горин та ін.]; за ред. О.П. Кириленко. — Тернопіль: Економічна думка, 2013. — 287 с.
19. Романенко О.Р. Фінанси: підруч. / О.Р. Романенко. — 4-е вид. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 312 с.
20. Фінанси для фінансистів: підруч. / [О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька та ін.]; за заг. ред. Т.А. Говорушко — К.: "Центр учбової літератури", 2013. — 612 с.
21. Рожко Д. Зарубіжний досвід формування бюджету та можливості його використання в Україні / Д. Рожко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — Серія: Економіка. — 2009. — № 112. — С. 43—46.
22. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере (2007 год) [Электронный ресурс]: Международный валютный фонд. — Режим доступа: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/coder.pdf>
23. Програма економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс] / Президент України. — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf

24. Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020" [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 13 August 2019).
2. Poteryaylo, I.Y. (2015), "Foreign experience of the application of program-target method of budgeting at the present stage in Ukraine", *Naukovo-informatsijnyj visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halyts'koho*, vol. 11, pp. 331—337.
3. Derevchuk, O.I. (2010), "The content and features of program-target method of budget financing", *Chasopys Kyivs'koho universytetu prava*, vol. 1, pp. 129—135.
4. Myxajlenko, S.V. (2014), "Methodological aspects of planning budget expenditures for financing social programs", *Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 10 (1), pp. 167—173.
5. Soroka, R.S. (2011), *Biudzhethna systema* [Budget system], L'vivs'kyj derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav, L'viv, Ukraine.
6. Fedchuk, S.I. (2012), "Legal regulation of program-target method in budget process: achievements and prospects", *Finansove pravo*, vol. 1 (19), pp. 31—34.
7. Akhlamov, O.V. and Holyns'ka, A.H. (2010), *Biudzhethna polityka ta biudzhethne planuvannia v umovakh prohnoznoi nevyznachenosti : rehional'nyj riven'* [Budgetary policy and budget planning in conditions of forecast uncertainty: regional level], NADU, Kyiv, Ukraine.
8. Tymoshenko, M.V. (2012), "Trends of Medium-Term Budgeting in EU Countries and prospects for application in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1684> (Accessed 13 August 2019).
9. Koliada, T.A. (2013), "Organisation of the long-term budget planning and forecasting : experience of the leading countries of the world", *Problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 14—20.
10. Kuzyk, B.N. Kushlyn, V.Y. and Yakovets, Yu.V. (2008), *Prohnozyrovanye, stratehicheskoe planirovanye y natsional'noe prohrammyrovanye* [Forecasting, Strategic Planning and National Programming], 2nd ed, ZAO "Yzdatel'stvo "Ekonomyka", Moscow, Russia.
11. Kozoriz, A.V. (2012), "Foreign experience of medium-term budget planning in the context of its application in Ukraine", *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 2 (59), pp. 75—87.
12. Ostrischenko, Yu.V. (2011), "Experience of application of strategic budget planning in countries with market economies", *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 1 (54), pp. 44—52.
13. Blahun, I.H. Voronko, R.M. and Buchkovych, M.L. (2007), *Biudzhethnyj menedzhment* [Budget Management], Mahnoliia 2006, L'viv, Ukraine.
14. Sherwood, M. (2015), "Medium-Term Budgetary Frameworks in the EU Member States", available at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/dp021_en.pdf (Accessed 13 August 2019).
15. Izhevs'kyj, P.H. and Koshon'ko, O.V. (2013), *Finansy* [Finances], Mahnoliia 2006, L'viv, Ukraine.
16. Boiarko, I. Dekhtiar, N. and Dejneka, O. (2013), "Analysis of the budget policy of EU countries and Ukraine in the field of formation and use of state expenditures", *Visnyk NBU*, vol. 9, pp. 17—21.
17. Tabakova, T. (2012), "The main principles of planning budget expenditures in Ukraine", *Ekonomika*, vol. 5 (119), pp. 61—65.
18. Kyrylenko, O.P. Kizyma, T.O. Kravchuk, N.Ya. and Horyn, V.P. (2013), *Finansy zarubizhnykh krain* [Finances of foreign countries], *Ekonomichna dumka*, Ternopil', Ukraine.
19. Romanenko, O.R. (2009), *Finansy* [Finances], 4rd ed, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
20. Hovorushko, T.A. Sheremet, O.A. Dem'ianenko, I.V. and Bahats'ka, K.V. (2013), *Finansy dlia finansystiv* [Finance for financiers], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
21. Rozhko, D. (2009), "Foreign experience of budgeting and its possible use in Ukraine", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika*, vol. 112, pp. 43—46.
22. International Monetary Fund (2007), "Code of Good Practices on Fiscal Transparency", available at: <https://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/coder.pdf> (Accessed 13 August 2019).
23. President of Ukraine (2010), "Economic Reform Program 2010-2014 "Wealthy Society, Competitive Economy, Effective State", available at: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf (Accessed 13 August 2019).
24. President of Ukraine (2015), Decree "About the Strategy for Steel Development "Ukraine - 2020", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 13 August 2019).

Стаття надійшла до редакції 18.08.2019 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

**Видання включено до переліку
наукових фахових видань України
з ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73